

N:o 5.

Af Herr **I. Asklöf**: *Om afskaffande af straffbestämmelsen »förlust af medborgerligt förtroende» för första resan stöld.*

Hvarje brottmålslagstiftning har allt sedan statsamhällenas uppkomst haft till ändamål, att till skydd för person och eganderätt bestraffa brottslingen. Arten af de straff, hvilka drabba brottet, har i jemna steg med civilisationen undergått väsentliga lindringar. Särskildt har detta varit förhållandet med de så kallade skamstraffen, hvilka i vår brottmålslagstiftning slutligen blifvit afskaffade. Att detta skett har otvifvelaktigt sin grund deruti, att dylika straff såsom ett kainsmärke åtföljde brottslingen under hans återstående lefnad, och sålunda utgjorde ett verksamt hinder för hans förbättring. I vår strafflag qvarstår dock ännu en straffart, hvilken, om den ej kan till fullo förliknas med de förr tillämpade skamstraffen, dock hufvudsakligen medför samma följder, nemligen svårighet för brottslingen att återvända från brottets väg. Jag syftar här på den kortare eller längre förlust af medborgerligt förtroende, hvartill brottslingen förutom fängelsestraff dömes. Då tillika det förhållande är gällande, att denna straffbestämmelse skall införas i brottslingens prestattest, har ju denne ingen utväg att undandra sig den vanära, hvilken för honom utgör det kraftigaste hindret för att blifva en rättskaffens och nyttig samhällsmedlem, särdeles som denna straffbestämmelse vidtager sedan han i fängelset försonat sitt felsteg. Följden af detta vanfrejdstraff blifver sålunda ingen annan, än att till förment skydd för samhället, hvars enskilde medlemmar i allmänhet frukta för att i sin tjänst mottaga den vanfrejdade, drifva brottslingen vidare framåt i brott. Med lika stor rätt, som lagen måste bestraffa brottet, bör väl äfven straffbestämmelsen vara

af sådan beskaffenhet, att den åt brottslingen lemnar *möjlighet till förbättring*, och sålunda ej föranleder till brotts förnyande. Den skadligaste verkan, detta förhållande medför, inträffar naturligtvis vid sådana fall, då den brottslige skall sakfällas för *första gången* begånget brott. Stående, om jag så må uttrycka mig, endast med ena foten på brottets lutande plan, må hända dit drifven af rusets inflytelse, eger dock denne förvillade ännu så mycken moralisk kraft, att han, dertill manad af samvetets röst, ej saknar förmåga att vända tillbaka. Kan det då vara rättvist, kan det ens vara rättänkt, att straffbestämmelsen för detta hans första felsteg skall motverka möjligheten af hans återvändande till rätt och pligt?

Af hvad jag nu framställt synes tydligen, att denna min motion afser de brott som röra olofligt tillgrepp, och bland dessa brott endast sådana, hvilka den brottslige föröfvar *första gången*. Jag inbegriper dock deruti icke sådana gröfre fall, då den sakfælde på en och samma gång dömes för flera tjufnadsbrott, *såvida* ej förmildrande omständigheter *äfven då* kunna förefinnas, hvilket vid sådana förhållanden bäst torde böra öfverlemnas åt domarens ompröfvande.

Angående lämpligheten af straffbestämmelsen *förlust af medborgerligt förtroende* äro åsigtorna mycket delade: i flera främmande länder användes den alls icke, och någon olägenhet deraf har ej försports; inom tyska riket tillämpas den endast på grund af domarens eget omdöme; äfven hos oss inse framstående jurister dess olämplighet. Då jag således härmed föreslår dess delvisa afskaffande, nemligen vid de brott, som inbegripas i första resan stöld, och för detta afskaffande framställer tvenne särdeles behjertansvärda skäl, först möjligheten af brottslingens förbättring, samt för det andra: en blifvande minskning af fångantalet i våra straffängelser, hyser jag godt hopp att vinna varma anhängare för mitt förslag. En särskild anledning kan ock hemtas af det förhållande, att i vår brottmålslagstiftning orättmåttigt tillgrepp finnes upptaget i tvenne afdelningar, beroende på det tillgripnas värde, samt att vid det ringare brottet, om värdet ej öfverstiger 15 kronor, något vanfrejdstraff ej förekommer, äfven om en sådan brottsling dömes andra gången, ehuru denne då kunnat begå olofligt tillgrepp till sammanlagdt värde af ungefärligen dubbelt den summa, hvarför den som straffas för första resan stöld dömes till förlust af medborgerligt förtroende.

Vid sistlidne riksdag väckte jag en motion i samma syfte, nemligen om afskaffande af vanfrejdstraffet för första resan stöld. I det utlåtande, Lag-Utskottet deröfver afgaf, medgifver Utskottet att afsevärda skäl kunna

anföras för förslaget genomförande, men med en majoritet af 8 röster mot 7 tvekar Utskottet likväl att tillstyrka bifall till detsamma hufvudsakligen derföre, att jag äskade vanfrejdstraffets afskaffande endast vid tjufnadsbrott efter 1 § af 20 kap. Strafflagen, och Utskottet anser samma förmån i sådant fall böra åtfölja äfven de så kallade kvalificerade stölderna. Fullkomligt medgifvande rigtigheten häraf, anser jag mig böra nämna, att detta äfven ingick i min plan, men må hända ej blef nog tydligt uttryckt. Då jag nu å nyo ingifver förslag om afskaffande af straffbestämmelsen »förlust af medborgerligt förtroende» för första resan stöld, i hvilken kategori jag äfven inbegriper de kvalificerade stölderna, borde det naturligtvis åligga mig att framställa sättet, huru detta förslag skulle kunna genomföras. Då jag emellertid fruktar, att ett af mig formuleradt lagförslag möjligen å nyo kunde komma att lägga hinder i vägen för det så behjertansvärda syftets genomförande, öfverlemnar jag åt Lag-Utskottet uppsättandet af sjelfva lagförslaget. Dock vill jag endast tillåta mig att angifva ett och annat sätt för frågans lösning.

För det första: Att såsom straff för första resan stöld stadgades *alternativt* fängelse eller straffarbete, det senare hufvudsakligen vid de fall, då flere stölder samtidigt skulle afdömas; samt att endast vid ådömt straffarbete förlust af medborgerligt förtroende skulle åtfölja. Härvid borde väl längsta tiden för fängelsestraffet utsträckas utöfver sex månader, emedan snatteribrott nu kunna medföra denna straffpåföljd. Ehuru jag lifligt önskar afskaffande af det efterföljande vanfrejdstraffet, anser jag likväl för min del icke någon mildring i den egentliga straffbestämmelsen böra medgifvas, ty ett begånget brott bör ock genom lagen erhålla sitt rättmätiga straff.

För det andra: Att nu gällande straffpåföljd bibehålles, men att förlust af medborgerligt förtroende ej kunde ådömas förr, än då tiden för det ådömda straffarbetet uppgår till 2 eller kanske 3 månader. I detta fall skulle domaren innehafva rättighet att i mån af mildrande omständigheter bestämma straffpåföljden, äfven om möjligen flera än ett tjufnadsbrott samtidigt skulle afdömas.

För det tredje: Att med bibehållande af gällande straffarbete helt och hållet öfverlemnas åt domaren att bestämma, huruvida förlust af medborgerligt förtroende bör ådömas eller icke. Härigenom skulle må hända

den riktigaste grundsatsen blifva gällande, nemligen att den egentliga straffbestämmelsen för brottet kunde till tiden fastställas kortare eller längre inom den gifna gränsen, men att förlust af medborgerligt förtroende endast blefve ådömd vid svårare fall.

I det föregående har jag berört olämpligheten af straffbestämmelsen *förlust af medborgerligt förtroende* såsom princip; det är dock ingalunda min afsigt att nu önska densammas totala afskaffande. Så länge denna straffbestämmelse i den allmänna folkopinionen anses berättigad, må den då kvarstå i lagen, men likväl i nu ifrågavarande hänseende ej ådömas förr än vid förnyadt tjufnadsbrott. Om därför mitt förslag antages, skall vissheten att vid sådant återfall mista medborgerligt förtroende kraftigt inverka på den brottslige, innan han dertill gör sig skyldig, och sålunda äfven bidra till det mål, jag i denna motion afser.

Då min motion i samma syfte vid sistlidne riksdag, upptagen under N:o 16, innehåller flere behjertansvärda skäl för mitt nu förnyade förslag, anhåller jag att få hänvisa till densamma.

På grund af hvad jag nu anfört får jag vördsamt yrka:

att Riksdagen för sin del beslutar den förändring i 20 kap. Strafflagen, att den i samma kapitel 18 § förekommande straffbestämmelsen »förlust af medborgerligt förtroende» afskaffas för de tjufnadsbrott, som första gången begås, hvilka i min motion närmare blifvit angifna; samt att Lag-Utskottet, till hvilket motionen torde få remitteras, eger upprätta för ändamålet lämpligt lagförslag.

Stockholm den 21 Januari 1878.

Isaac Asklöf.
